

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สัตว์นั้นถือเป็นสิ่งมีชีวิตที่มีความรู้สึกนึกคิดและสามารถเคลื่อนที่ได้เองอย่างที่ต้องการ มีความต้องการด้าน อากาศ น้ำ และอาหาร มีการสืบพันธุ์ ดังเช่นมนุษย์ โดยสัตว์นั้นถือเป็นสิ่งมีชีวิตที่มีกลุ่มใหญ่ที่สุดของระบบนิเวศของโลก และมีความสำคัญต่อระบบนิเวศของโลก ทั้งนี้ย่อมหมายรวมถึงตั้งแต่สัตว์ไม่มีกระดูกสันหลัง ไปจนถึงมีกระดูกสันหลัง ซึ่งบทบาทที่สัตว์มีต่อระบบนิเวศของโลกนั้นได้แก่ การเป็นห่วงโซ่อาหาร(Food Chain) ซึ่งทำให้กลไกการหมุนเวียนแหล่งพลังงานและแร่ธาตุของทุกๆสิ่งมีชีวิตบนโลกสามารถที่จะดำเนินไปได้อย่างสมดุลตามวัฏจักรของระบบนิเวศของโลก รวมทั้งมนุษย์ซึ่งเป็นผู้ที่อยู่บนสุดของห่วงโซ่อาหารในระบบนิเวศเองก็ย่อมได้รับประโยชน์จากการดำรงคงอยู่ของสัตว์ไปด้วย ฉะนั้นทำให้เห็นได้ว่าสัตว์จึงมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

อย่างไรก็ตามแม้ว่ามนุษย์จะถือว่าเป็นสัตว์ด้วยก็ตาม หากแต่ว่ามนุษย์นั้นกลับมีความแตกต่างไปจากสัตว์ทุกๆชนิดที่มีบนโลกนี้ กล่าวคือ มนุษย์นั้นมีสมองขนาดใหญ่เมื่อเปรียบเทียบกับขนาดลำตัวและน้ำหนักของร่างกาย ซึ่งทำให้มนุษย์นั้นย่อมจะมีสติปัญญาในระดับสูงกว่าสัตว์อื่นๆที่มีอยู่ในระบบนิเวศ ส่งผลให้มนุษย์สามารถประดิษฐ์คิดค้นสิ่งใหม่ๆ เพื่อนำมาใช้ในการอำนวยความสะดวกในการดำรงชีวิตได้อย่างหลากหลาย นอกจากสิ่งประดิษฐ์ทางวัตถุแล้ว มนุษย์ยังสามารถคิดค้นระบบความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในสังคมได้อย่างสลับซับซ้อน โดยมนุษย์มีความสามารถจดจำและเรียนรู้สิ่งต่างๆได้ และสามารถจดจำประสบการณ์ที่ได้รับในอดีต แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขปัญหาต่างๆ ในการดำรงชีวิตให้ดีขึ้นกว่าเดิมได้ รวมทั้งการที่มนุษย์มีความสามารถในการที่จะสรรสร้างและใช้รูปแบบสัญลักษณ์ต่างๆ ซึ่งถือเป็นสิ่งที่ใช้แทนความหมายของอีกสิ่งหนึ่งโดยอาจใช้แทนความหมายของสิ่งที่เป็นวัตถุ หรืออาจใช้แทนความหมายของสิ่งที่ไม่ใช่วัตถุก็ได้เช่นกัน ฉะนั้นด้วยเหตุผลดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นทำให้มนุษย์ย่อมสามารถดำรงชีวิตอยู่เหนือสัตว์อื่นๆในห่วงโซ่ระบบนิเวศได้ ซึ่งจะเห็นได้ว่าตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันมนุษย์ได้มีการวิวัฒนาการในเรื่องความสัมพันธ์กับสัตว์ชนิดอื่นเรื่อยมาตั้งแต่นำสัตว์เหล่านั้นมาเลี้ยงเพื่อเป็น

แหล่งอาหาร หรือนำหนังของสัตว์มาใช้เป็นเครื่องนุ่งห่ม รวมไปถึงนำมาเป็นส่วนประกอบอย่างหนึ่งของที่พักอาศัย ต่อมาก็มีการนำมาเลี้ยงเพื่อความเพลิดเพลิน มีการเลี้ยงเพื่อการแข่งขันหรือแสดง และอื่นๆเพื่อประโยชน์ในกิจกรรมต่างๆของมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นการนำสัตว์มาใช้เป็นแรงงาน แทนแรงงานคน หรือเพื่อใช้ในการทำการทดลองทางวิทยาศาสตร์ในการคิดค้นและพิสูจน์คุณสมบัติของสารต่างๆที่มนุษย์ได้ทำการคิดค้นขึ้น รวมไปถึงการที่มนุษย์สามารถเพาะพันธุ์สัตว์ต่างๆเพื่อให้เกิดการแพร่พันธุ์โดยมีการปรับปรุงสายพันธุ์อย่างต่อเนื่องจนพัฒนาเป็นการเลี้ยงเชิงพาณิชย์ดังเช่นปัจจุบันด้วย ฉะนั้นความสามารถทั้งหมดที่เกิดจากความชาญฉลาดของมนุษย์นั้นทำให้มนุษย์สามารถที่จะควบคุมการสืบพันธุ์และการการอาศัยรวมถึงพฤติกรรมต่างๆของสัตว์ให้อยู่ในอำนาจของมนุษย์ตามที่ตนต้องการได้

ปัจจุบันเมื่อมนุษย์มีความต้องการที่จะนำสัตว์ชนิดต่างๆมาใช้ประโยชน์มากขึ้นในหลากหลายรูปแบบ ส่งผลให้มนุษย์ย่อมมีความสัมพันธ์กับสัตว์ที่มากขึ้นไปด้วย แต่หากเมื่อมนุษย์มีอำนาจเบ็ดเสร็จในการเข้าควบคุมสัตว์นั้นๆของตนแล้ว พฤติกรรมที่มนุษย์มีต่อสัตว์ที่ตนได้มีความสัมพันธ์ด้วยนั้นหาได้เป็นไปด้วยความเมตตาปราณีในทุกความสัมพันธ์ไม่ ฉะนั้นในตั้งแต่อดีตตั้งแต่มนุษย์มีอำนาจที่จะสามารถควบคุมสัตว์ได้จนถึงปัจจุบันปัญหาการกระทำอันเป็นการทารุณกรรมต่อสัตว์นั้นยังคงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอดมา และย่อมเกิดขึ้นได้ในทุกแห่งของโลก โดยรายงานขององค์กรพิทักษ์สัตว์โลก (WSPA; World Society for the Protection of Animals) รายงานว่ามีการทารุณกรรมสัตว์กระจายอยู่แทบทุกแห่งในโลก ไม่ว่าจะเป็นประเทศในแถบเอเชีย อเมริกา หรือแม้แต่ในยุโรป รวมทั้งยังมีความร้ายแรงและมากขึ้นในปัจจุบันนี้ เนื่องจากแม้สัตว์จะเป็นสิ่งมีชีวิตที่มีความรู้สึกนึกคิด มีชีวิตจิตใจ ความสามารถในการรับรู้ความสุข ความทุกข์ ความเจ็บปวด ความกลัว และมีความต้องการทางธรรมชาติเช่นเดียวกับมนุษย์ หากแต่ว่าสัตว์นั้นไม่สามารถที่จะเรียกร้องหรือสื่อสารให้มนุษย์เข้าใจได้แต่อย่างใด จึงได้มีสัตว์จำนวนมากที่ถูกมนุษย์บางคนหรือบางกลุ่มกระทำการปฏิบัติอย่างทารุณ โหดร้ายโดยปราศจากความเมตตาปราณี

สำหรับพฤติกรรมของการทารุณกรรมสัตว์นั้นสามารถเกิดขึ้นกับสัตว์ทุกชนิด ไม่ว่าจะเป็นสัตว์นั้นๆจะเป็นสัตว์ที่มนุษย์นำมาใช้ประโยชน์หรือนำมาเลี้ยงดู หรือเป็นสัตว์ป่าหรือสัตว์ทั่วไปที่ไม่มีเจ้าของ โดยรูปแบบและลักษณะของการทารุณกรรมสัตว์ รวมทั้งความรุนแรงของการทารุณสัตว์นั้นอาจมีความแตกต่างกันไปตามบริบททางสังคม จริยธรรมและวัฒนธรรมของแต่ละสังคมว่า สังคมนั้นๆจะมีทัศนคติความเชื่อ หรือมุมมองต่อสัตว์ชนิดนั้นๆเป็นเช่นไร ทั้งนี้พฤติกรรมการทารุณกรรมสัตว์ดังกล่าวนี้จะมีลักษณะต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม เช่น การทุบตี การทำร้าย การทรมานในการเลี้ยงดูสัตว์โดยการกักขังไว้ในที่เลี้ยงที่คับแคบ หรือการจัดพื้นที่ให้สัตว์อยู่ไม่ถูกสภาพแวดล้อมของสัตว์ การฝึกสัตว์ด้วยความทารุณเพื่อใช้สัตว์แสดงความบันเทิงและการ

กีฬาโดยไม่คำนึงถึงความเป็นอยู่ อาหารการกิน หรือสภาพจิตใจของสัตว์ การปล่อยปละละเลยโดยขาดอาหารและที่อยู่อาศัย

ปัจจุบันนี้เมื่อหลายประเทศได้มีความตระหนักถึงสวัสดิภาพและความเป็นอยู่ของสัตว์ทำให้เกิดแนวคิดในการที่จะกำหนดมาตรการทางกฎหมายมาใช้ในการคุ้มครองป้องกันการทารุณสัตว์โดยถือเป็นมาตรการอย่างหนึ่งที่ประเทศต่างๆ ได้นำมาใช้เพื่อแก้ไขในส่วนของปัญหาการทารุณกรรมสัตว์ที่เกิดขึ้น ซึ่งมาตรการทางกฎหมายที่ถูกนำมาใช้ในได้แก่ มาตรการทางกฎหมายอาญา โดยเป็นการกำหนดให้การทารุณกรรมสัตว์ถือว่าเป็นการกระทำที่เป็นความผิดและผู้กระทำการดังกล่าวต่อสัตว์จะต้องได้รับโทษทางอาญาตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายอื่นได้แก่โทษจำคุกและหรือโทษปรับ ซึ่งเรียกว่า “ความผิดฐานทารุณกรรมสัตว์” (Animal Cruelty Offences) โดยจะเรียกบทบัญญัติในลักษณะนี้และที่เกี่ยวข้องกับบทบัญญัติในลักษณะดังกล่าวว่า “กฎหมายป้องกันการทารุณสัตว์” (Animal Cruelty Law, Anti-Cruelty Law or Prevention of Cruelty to Animal Law) โดยปัจจุบันประเทศส่วนใหญ่ในโลกได้มีการกำหนดบัญญัติมาตรการทางกฎหมายเพื่อป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ขึ้นมาบังคับใช้โดยเฉพาะด้วยกันทั้งสิ้น ซึ่งประเทศสหราชอาณาจักรถือเป็นประเทศแรกของโลกที่มีการบัญญัติกฎหมายเพื่อคุ้มครองการทารุณกรรมสัตว์ในปี ค.ศ. 1822¹ ทั้งนี้กฎหมายดังกล่าวจะมีการกำหนดการกระทำว่าการกระทำอย่างไรที่ถือเป็นการทารุณกรรมสัตว์และมีการกำหนดโทษอื่นๆ สำหรับความผิดฐานทารุณกรรมสัตว์ อาทิ การบริการสังคม, การคุมประพฤติ, การชดเชยค่าเสียหายทางแพ่ง ทั้งนี้โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้กฎหมายมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้นนั่นเอง อย่างไรก็ตาม มาตรการในการบังคับใช้กฎหมายภายใต้กฎหมายป้องกันการทารุณสัตว์ของแต่ละประเทศอาจมีความแตกต่างกันออกไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่าประเทศนั้นๆ มีทัศนคติต่อสัตว์เป็นเช่นไร รวมถึงมีทัศนคติต่อพฤติกรรมการทารุณสัตว์เป็นอย่างไรด้วย ซึ่งทัศนคติเหล่านี้ย่อมส่งผลทำให้เกิดความแตกต่างขึ้นในการกำหนดมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสัตว์จากการถูกทารุณกรรมของแต่ละประเทศ ในส่วนของประเทศไทยนั้นถือได้ว่าเป็นประเทศที่มีพฤติกรรมการทารุณกรรมสัตว์ไม่ว่าจะเป็นสัตว์ป่า สัตว์เลี้ยง สัตว์ไม่มีเจ้าของ สัตว์ทดลอง และสัตว์เศรษฐกิจ รวมถึงถูกจัดเป็นประเทศที่สุนัขและแมวจรจัดอยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งส่งผลให้เกิดการร้องเรียนจากประชาชนคนในชาติรวมถึงนักท่องเที่ยวต่างชาติเป็นจำนวนมากในแต่ละปีจนเป็นเรื่องที่มีรายงานข่าวทั่วโลกถึงการกระทำอันเป็นการทารุณกรรมสัตว์ในประเทศไทย จนทำให้เกิดความเสื่อมเสียชื่อเสียงอย่างมากแก่ประเทศไทยในด้านนโยบายการคุ้มครองสัตว์ จนประเทศไทยเคยถูกองค์กร Born Free Foundation ซึ่งเป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นในประเทศสหราชอาณาจักรได้ทำ

¹ ณะออกกฎหมายคุ้มครองสัตว์. (2546, 6 กรกฎาคม). *บ้านเมือง*, หน้า 5.

การจัดลำดับให้เป็นประเทศที่พบการกระทำอันเป็นการทารุณกรรมสัตว์ในลำดับที่ 5 ของโลกมาแล้ว² รวมทั้งเคยมีการคว่ำบาตรทางการค้าจากประเทศคู่การค้าของประเทศไทยมาแล้วอีกด้วย ซึ่งในอดีตประเทศไทยมีการบัญญัติถึงการคุ้มครองสวัสดิภาพของสัตว์ไว้ในกฎหมายหลากหลายฉบับ อาทิ ประมวลกฎหมายอาญาซึ่งได้มีบัญญัติความผิดอันเกี่ยวกับการกระทำต่อสัตว์ไว้ในภาคความผิดลหุโทษตามมาตรา 381³ และมาตรา 382⁴ พระราชบัญญัติควบคุมการฆ่าสัตว์และจำหน่ายเนื้อสัตว์ พ.ศ. 2535⁵ พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2532⁶ และพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535⁷ เป็นต้น จนกระทั่งเมื่อปี พ.ศ. 2557 ประเทศไทยได้มีการบัญญัติกฎหมายเพื่อคุ้มครองสัตว์ขึ้น โดยบัญญัติเป็นพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557⁸

กรณีประเด็นปัญหาของสวนสัตว์นั้น ในระยะเริ่มแรกจะเป็นเพียงการสร้างสวนสัตว์ขึ้นมาโดยเอาสัตว์ป่ามาเก็บไว้เพื่อการชมเท่านั้น โดยมีตั้งแต่สมัยจักรพรรดิของจีนเมื่อหลายพันปีมาแล้ว แต่สวนสัตว์ที่เปิดให้คนทั่วไปเข้าชมนั้นเกิดขึ้นในยุโรปเมื่อประมาณสองร้อยปีก่อน ทำให้ต่อมาบรรดาเมืองต่างๆ ในโลกก็ได้มีความพยายามสร้างจุดเด่นของเมืองโดยการที่จะต้องมีสวนสัตว์ไว้รอดอ้างกัน ซึ่งในปัจจุบันโลกของเรามีสวนสัตว์มากกว่า 500 แห่ง รวมถึงสวนสัตว์เอกชนที่ตั้งขึ้นมาเพื่อแสวงหากำไรเป็นการเฉพาะด้วย และเมื่อวัตถุประสงค์เริ่มแรกของการมีสวนสัตว์ก็มีไว้เพื่ออดกัน ผู้สร้างจึงไม่ได้มีความคำนึงถึงชีวิตจิตใจของสัตว์มากนัก จึงมักจะจัดสัตว์ไว้ในกรงโดยไม่มีมุมให้หลบหน้าคนไปได้ สวนสัตว์แบบนี้จึงเป็นสวนสัตว์ที่ไร้ชีวิตจิตใจ ซึ่งนี่ก็คือการทารุณ

² สมาคมป้องกันการทารุณสัตว์แห่งประเทศไทยและวิทยาลัยนวัตกรรมการสัตวศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต. (2550).

“โครงการสมุดปกขาว เปิดเผยสถานการณ์การทารุณสัตว์ในประเทศไทย”.

³ มาตรา 381 ผู้ใดกระทำการทารุณต่อสัตว์ หรือฆ่าสัตว์โดยให้ได้รับทุกขเวทนาโดยไม่จำเป็น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

⁴ มาตรา 382 ผู้ใดใช้สัตว์ให้ทำงานเกินสมควรหรือใช้ให้ทำงานอันไม่สมควร เพราะเหตุที่สัตว์นั้นป่วยเจ็บ ชรา หรืออ่อนอายุ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

⁵ พระราชบัญญัติควบคุมการฆ่าสัตว์และจำหน่ายเนื้อสัตว์ พ.ศ. 2535 (2535,9 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 109 (ตอนที่45), หน้า 17.

⁶ พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2532 (2532,14 มกราคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 106 (ตอนที่22), หน้า 6.

⁷ พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 (2535,28 กุมภาพันธ์). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 109 (ตอนที่15), หน้า 1.

⁸ พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 (2557,26 ธันวาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 131 (ตอนที่87ก), หน้า 4.

กรรมสัตว์นั่นเอง อย่างไรก็ตามปัจจุบันสวนสัตว์ต่างๆ มักจะต้องการที่จะมีสัตว์หลายประเภท จึงต้องซื้อหาหรือแลกเปลี่ยนสัตว์แปลก ๆ ซึ่งอยู่นอกถิ่นมา เช่น การนำหมีแพนด้ามาไว้ที่เมืองร้อน หรือการนำนกเพนกวินซึ่งเป็นสัตว์เมืองหนาวมาไว้ที่เมืองเขตร้อน โดยมีการปรับอุณหภูมิให้เหมาะสม เป็นต้น ส่งผลให้สวนสัตว์แบบนี้จึงถูกต่อต้านจากนักอนุรักษ์ทั้งหลาย ส่วนในส่วนของสวนสัตว์เปิดนั้น โดยวัตถุประสงค์แล้วไม่ได้ถูกสร้างขึ้นเพื่อเป็นสวนสัตว์ตั้งแต่แรก แต่จะเปิดในเป็นถิ่นที่อยู่ของสัตว์ตามธรรมชาติ เช่น เป็นวนอุทยานที่มีสัตว์บางชนิดเป็นจำนวนมากอยู่แล้ว โดยเปิดให้ประชาชนเข้าชมได้ หากแต่ต้องกระทำด้วยความระมัดระวัง เพราะการที่มีผู้คนเข้าไปเป็นจำนวนมากนั้น จำนวนของนักท่องเที่ยวย่อมกระทบต่อระบบชีวิตของสัตว์ได้ โดยบางแห่งก็จะปิดเป็นครั้งคราว เช่น ในฤดูคดคัส เป็นต้น เพื่อไม่ให้คนเข้าไปรบกวนมัน นั่นเอง แต่อย่างไรก็ตามปัจจุบันส่วนใหญ่แล้วสวนสัตว์เปิดมักจะทำไปเพื่อผลทางธุรกิจและมักจะมีพฤติกรรมทารุณกรรมสัตว์เสียยิ่งกว่าสวนสัตว์ธรรมดา เนื่องด้วยสวนสัตว์เปิดมักจะพยายามระดมหาสัตว์หลากหลายชนิดมาปล่อยรวมกันให้คนเข้าชม ชีวิตของสัตว์เหล่านั้นจึงไม่สามารถอยู่ได้อย่างเป็นปกติสุข

อย่างไรก็ตามจากการที่องค์กร Born Free Foundation ได้มีการส่งหนังสือร้องเรียนถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยได้มีการแจ้งให้ทราบถึงพฤติกรรมทารุณกรรมสัตว์ในสวนสัตว์สาธารณะไม่ว่าจะเป็นของภาครัฐและเอกชนจำนวนถึง 15 แห่งในประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2548 หรือกรณีที่องค์กรอนุรักษ์ธรรมชาติจากประเทศสหราชอาณาจักรภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Care for the Wild International หรือ CWI) เปิดเผยเมื่อวันที่ 26 มิถุนายน พ.ศ. 2551 ว่า เจ้าหน้าที่ของ CWI ได้เข้าไปเก็บข้อมูลเรื่องเสือที่วัดป่าหลวงตาบัว ญาณสัมปันโน อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งใช้เวลา 2 ปี พบว่ามีเสือประมาณ 15 ตัวอาศัยอยู่ด้วยกันที่วัดในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ที่อยู่อาศัยอันไม่ได้มาตรฐานการเลี้ยงดู และมีการจัดการอย่างโหดร้ายทารุณ โดยเสือไม่เพียงแต่จะไม่ได้รับอนุญาตให้เดินไปมาอย่างมีอิสระเท่านั้น แต่กลับถูกกักกักขังเป็นเวลา 20 ชั่วโมงต่อวัน โดยต้องอยู่ในกรงคอนกรีตที่เล็กและแคบ และพื้นที่ของกรงในวัดนั้นมีขนาดได้เพียง 31.5 ตารางเมตร ถึง 37.5 ตารางเมตร ซึ่งกรงขนาดดังกล่าวเห็นได้ว่ามีพื้นที่น้อยกว่าขนาดกรงที่ถูกโฆษณาไว้ว่ามีขนาดใหญ่อย่างน้อย 500 ตารางเมตร ต่อเสือหนึ่งคู่หรือต่อแม่เสือและลูก อีกทั้งปรากฏว่าเจ้าหน้าที่ของวัดมักทุบตีเสือโตเต็มวัยและลูกเสือด้วยไม้และแท่งเหล็กอย่างเป็นประจำอีกด้วย ส่งผลให้เสือเหล่านี้ต้องทรมานกับปัญหาต่างๆ ทั้งด้านร่างกายและด้านพฤติกรรม ซึ่งรวมถึงอาการเดินกระเผลก โครงกระดูกผิดรูป ตลอดจนมีพฤติกรรมการทำซ้ำ อาทิ การเดินวน และการทำร้ายร่างกายตนเอง ประกอบกับเรื่องสภาวะการขาดแคลนโภชนาการของสัตว์ และการดูแลรักษาจากสัตวแพทย์ที่ไม่พอเพียง ทำให้กรณีดังกล่าวได้มีการมีการเสนอแนะให้กรมอุทยานแห่งชาติ

สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เข้ายึดเสื่อที่ทางวัด(มูลนิธิวัดป่าหลวงตาบัว ญาณสัมปันโน)ครอบครองโดย ผิดกฎหมายเนื่องจากมิได้รับอนุญาตให้ครอบครองสัตว์ดังกล่าวและมีใช้สวนสัตว์แต่อย่างใด และ นำสัตว์ส่งไปยังศูนย์อนุรักษ์สัตว์ป่าที่ซึ่งสามารถจัดหาที่อยู่และสามารถดูแลสัตว์ได้อย่างเหมาะสมต่อไป รวมทั้งกรณีของสวนสัตว์พาด้า ซึ่งเป็นสวนสัตว์ขนาดเล็ก ซึ่งตั้งอยู่ที่ชั้น 6-7 ของห้างสรรพสินค้าพาด้า สาขาปิ่นเกล้า ในเขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร บริเวณแยกบรมราชชนนี โดยจดทะเบียนนิติบุคคลอย่างเป็นทางการ เมื่อวันที่ 5 มกราคม พ.ศ. 2527 โดยปัจจุบันสวนสัตว์แห่งนี้ได้ถูกร้องเรียนจากกลุ่มคนรักสัตว์ร่วมมือกับหลายๆ องค์กรได้มีการเสนอรายชื่อประชาชนไทยกว่า 35,000 รายชื่อเสนอต่ออธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืชเพื่อถอนใบอนุญาตการขอจัดตั้งเป็นสวนสัตว์เพื่อร้องเรียนในเรื่องปัญหาการทารุณกรรมสัตว์ เช่น ปัญหาพื้นที่เลี้ยงดูคับแคบ สัตว์ไม่ได้รับแสงอาทิตย์ รวมถึงปัญหาความถ่ายเทของอากาศและปัญหาอื่นๆ หรือในกรณีที่มีการสำรวจสัตว์ป่าประเภท ช้าง ชะนี ม้า งู โดยศึกษาในแหล่งท่องเที่ยว 15 แห่ง อาทิ ซาฟารีเวิลด์ สวนสัตว์พาด้า สวนเสือศรีราชา สวนสัตว์เชียงใหม่ พบการทารุณกรรมสัตว์ประเภท สัตว์สนับสนุนการท่องเที่ยว โดยเริ่มจากการนำสัตว์ป่าออกจากป่า อันทำให้สัตว์สูญเสียสัญชาตญาณการดำรงชีพในป่า เช่น ชะนีหรือช้างจำเป็นต้องมีการฆ่าแม่สัตว์เพื่อให้ได้ลูกถึงจะนำสัตว์ดังกล่าวออกมาจากป่าได้ นอกจากนี้ลักษณะการดูแลและใช้งานสัตว์ป่ายังเป็นไปอย่างทารุณกรรม อีกทั้งการกักขังในกรงหรือพื้นที่แคบเกินไป การขนส่งสัตว์อย่างแออัดภายในกรงหรือกล่องแคบ ๆ การฝึกสัตว์ป่าใช้งานอย่างทารุณ หรือในการให้อาหารและเลี้ยงดูสัตว์อย่างไม่ถูกสุขลักษณะตามธรรมชาติของสัตว์ หรือในกรณีการใช้สัตว์เลือดอุ่นที่ยังมีชีวิตอยู่เป็นเหยื่อ หรือเป็นอาหารสัตว์อื่น หรือการกักขังสัตว์ที่เป็นอริไว้ในกรงเดียวกัน หรือการทอดทิ้งสัตว์ป่าเพื่อให้พ้นภาระ หรือนำไปทิ้งในป่าซึ่งสัตว์ไม่สามารถหากินและดูแลตัวเองได้เนื่องจากสัตว์ป่าเหล่านั้นได้สูญเสียสัญชาตญาณสัตว์ป่าไปแล้ว เป็นต้น⁹

นอกจากนี้ในส่วนของการกระทำการทารุณกรรมต่อสัตว์ซึ่งเกิดโดยกลุ่มบุคคล หรือเรียกได้ว่าเป็นการกระทำร่วมกันของบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ไม่ว่าจะเป็บุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล กล่าวคือ บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปต่างได้มีการกระทำโดยมีเจตนา ตลอดจนการกระทำที่ร่วมกันในขณะที่กระทำความผิดขึ้น ทั้งนี้ผลแห่งการกระทำนั้นย่อมจะทำให้สิ่งที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำของกลุ่มบุคคลดังกล่าว ซึ่งก็คือเหล่าสัตว์ทั้งหลายเกิดความเสียหาย หรือความสูญเสียที่รุนแรงขึ้นกว่าการกระทำโดยบุคคลเพียงคนเดียว

⁹ สวนสัตว์พาด้าควรแก่เวลาปิดตำนานแล้วจริงหรือ. (2557, 27 กันยายน). *โพสต์ทูเดย์*.

¹⁰ สมาคมป้องกันการทารุณสัตว์แห่งประเทศไทยและวิทยาลัยนวัตกรรมการสังคม มหาวิทยาลัยรังสิต. อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 2 . หน้า 24.

อาทิ การร่วมกันทำร้ายสุนัข หรือการนำสัตว์มาต่อสู้กัน (Animal Fighting) (ซึ่งเป็นที่เข้าใจและยอมรับโดยทั่วไปว่าเป็นการทารุณกรรมสัตว์อย่างหนึ่ง) เป็นต้น ซึ่งปัญหาดังกล่าวนี้อาจทำให้เกิดปัญหาอื่นๆตามมาด้วยได้เช่นกัน อาทิ ปัญหาการพนันวัวชน¹¹ ปัญหาการพนันโดยการนำสุนัขเข้ามาต่อสู้กัน (Dogfight) หรือปัญหาการพนันโดยการชนไก่ที่มีชอด้วยกฎหมาย (Cockfighting)¹² เป็นต้น

จากปัญหาที่ได้กล่าวมาแล้วในข้างต้น ย่อมแสดงให้เห็นว่าปัญหาการทารุณกรรมสัตว์มิได้จำกัดอยู่ในวงขอบเขตของการกระทำของบุคคลเพียงคนเดียว หากแต่ยังมีปัญหาการทารุณกรรมสัตว์ที่เกิดมาจากการกระทำโดยกลุ่มบุคคลหรือบุคคลที่มีสถานะเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย อาทิ สวนสัตว์ หรือมูลนิธิต่างๆ ด้วยเช่นกัน ซึ่งการกระทำของกลุ่มบุคคลหรือนิติบุคคลตามกฎหมายนี้ย่อมส่งผลกระทบต่อสัตว์ที่ถูกกระทำให้ได้รับความทุกข์เวทนาทั้งทางด้านกายภาพรวมถึงจิตภาพอย่างต่อเนื่องและเป็นระยะเวลาาน ซึ่งการกระทำดังกล่าวของกลุ่มบุคคลหรือนิติบุคคลนั้นถือว่าเป็นการกระทำต่อสัตว์ที่มีความร้ายแรงกว่าการกระทำของบุคคลเพียงคนเดียว ฉะนั้นจึงควรมีการกำหนดบัญญัติกฎหมายในการกระทำต่อสัตว์ของนิติบุคคล รวมทั้งความรับผิดชอบของกลุ่มบุคคลที่ร่วมกันกระทำการอันเป็นการทารุณกรรมต่อสัตว์หรือนิติบุคคลที่กระทำการอันเป็นการทารุณกรรมต่อสัตว์ให้มีความรับผิดชอบที่เพิ่มขึ้นจากเดิมด้วย หากแต่เมื่อพิจารณาจากพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 แล้วเห็นว่ายังไม่มีกฎเกณฑ์ใดๆที่บัญญัติกฎหมายความรับผิดชอบในการกระทำต่อสัตว์ของนิติบุคคล รวมทั้งความรับผิดชอบของกลุ่มบุคคลที่ร่วมกันกระทำการอันเป็นการทารุณกรรมต่อสัตว์หรือนิติบุคคลที่กระทำการอันเป็นการทารุณกรรมต่อสัตว์ให้มีความรับผิดชอบที่เพิ่มขึ้นแต่อย่างใด

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาข้อเท็จจริงของปัญหาและผลกระทบในการทารุณกรรมสัตว์ซึ่งกระทำโดยกลุ่มบุคคลหรือนิติบุคคล
2. เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการทารุณกรรมสัตว์ซึ่งกระทำโดยกลุ่มบุคคลหรือนิติบุคคลทั้งในส่วนของในประเทศไทยและต่างประเทศ

¹¹ ตะลึงเงินพนันพันบ้านสะพัตนับแสนล้าน ทั้งไก่ชนเหนือ-วัวชนปีกษ์ใต้-บั้งไฟอีสาน ชี้เลิกยาก-คุมประโยชน์การเมือง-อิทธิพล. (2555, 4 กันยายน). *ศูนย์ข่าว TCIJ*, หน้า 11.

¹² ไบปม “ไก่ชน” ผิดกฎหมายคุ้มครองสัตว์หรือไม่. (2558, 9 พฤษภาคม). *ไทยรัฐ*.

3. เพื่อวิเคราะห์และเสนอแนะแนวทางที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหาการทารุณกรรมสัตว์ซึ่งกระทำโดยกลุ่มบุคคลหรือนิติบุคคล

1.3 ข้อสมมติฐานการวิจัย

จากการศึกษาวิเคราะห์พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 แล้ว พบว่า พระราชบัญญัตินี้ยังมีปัญหาเกี่ยวกับมาตรการที่นำมาใช้ในการลงโทษผู้กระทำความผิดฐานทารุณกรรมสัตว์ เพื่อให้เหมาะสมต่อสภาพความร้ายแรงแห่งความผิด โดยเฉพาะความผิดเกี่ยวกับการทารุณกรรมสัตว์ที่ได้มีการกระทำโดยกลุ่มบุคคลหรือนิติบุคคล โดยในพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวยังไม่มีการกำหนดมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมในการที่จะสามารถยับยั้งและลงโทษผู้กระทำการทารุณกรรมต่อสัตว์ที่เป็นกลุ่มบุคคลหรือนิติบุคคลได้แต่อย่างใด จึงสมควรที่จะได้มีการศึกษาถึงสภาพปัญหา รวมทั้งแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการกระทำซึ่งเป็นการทารุณกรรมสัตว์ที่ได้มีการกระทำโดยกลุ่มบุคคลหรือนิติบุคคล ทั้งนี้เพื่อเสนอแนะแนวทางในการที่จะยับยั้งและลงโทษผู้กระทำการทารุณกรรมต่อสัตว์ที่เป็นกลุ่มบุคคลหรือนิติบุคคลให้เข้มข้นกว่าการกระทำโดยบุคคลเพียงคนเดียวหรือบุคคลธรรมดา

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาเกี่ยวกับปัญหาทางกฎหมายในเรื่องการทารุณกรรมสัตว์ซึ่งกระทำโดยกลุ่มบุคคลหรือนิติบุคคลจะเป็นการศึกษาถึงข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการทารุณกรรมสัตว์ซึ่งกระทำโดยกลุ่มบุคคลหรือนิติบุคคล และศึกษาข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการทารุณกรรมสัตว์ซึ่งกระทำโดยกลุ่มบุคคลหรือนิติบุคคล รวมไปถึงทำการศึกษากฎหมายต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการทารุณกรรมสัตว์ทั้งในส่วนของประเทศไทยที่มีประมวลกฎหมายอาญาซึ่งได้มีบัญญัติความผิดอันเกี่ยวกับการกระทำต่อสัตว์ไว้ในภาคความผิดลหุโทษตามมาตรา 381 และมาตรา 382 และพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 โดยในส่วนของกฎหมายต่างประเทศนั้นจะทำการศึกษาถึงมาตรการต่างๆทางกฎหมายที่ต่างประเทศมีการนำมาใช้ในการหยุดยั้งและลงโทษในเรื่องการทารุณกรรมสัตว์ซึ่งกระทำโดยกลุ่มบุคคลหรือนิติบุคคล ซึ่งประเทศที่จะทำการศึกษาได้แก่ ประเทศญี่ปุ่น ประเทศออสเตรเลีย ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศฟิลิปปินส์ ประเทศฝรั่งเศส ประเทศเยอรมนี ประเทศอินเดีย และประเทศสหราชอาณาจักร ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะนำมาตรการทางกฎหมายของแต่ละประเทศใช้บังคับอยู่นั้นมาทำการศึกษาวิเคราะห์และเปรียบเทียบกับ

กฎหมายที่มีใช้บังคับอยู่ในประเทศไทยในปัจจุบัน ทั้งนี้เพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดเพิ่มเติม มาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมในเรื่องการทารุณกรรมสัตว์ซึ่งกระทำโดยกลุ่มบุคคลหรือนิติ บุคคลต่อไป

1.5 วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเอกสาร(documentary research) โดยการสืบค้น ศึกษา และวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆจากทั้งเอกสาร วารสาร บทความ หนังสือ งานวิจัย รวมทั้งงานทาง วิชาการอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับการกระทำอันถือเป็นการทารุณกรรมสัตว์ซึ่งมีการกระทำโดยกลุ่มบุคคล หรือโดยนิติบุคคล ทั้งนี้โดยศึกษาข้อมูลต่างๆที่มีอยู่ทั้งในส่วนของประเทศไทย รวมถึงที่มีอยู่ใน ส่วนของต่างประเทศด้วย

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อให้ทราบข้อเท็จจริงที่ปรากฏในเรื่องการทารุณกรรมสัตว์ซึ่งกระทำโดยกลุ่มบุคคล หรือนิติบุคคล
2. เพื่อให้ทราบถึงแนวคิด ทฤษฎี หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการทารุณกรรมสัตว์ซึ่งกระทำโดย กลุ่มบุคคลหรือนิติบุคคล
3. เพื่อให้ทราบถึงมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการทารุณกรรมสัตว์ซึ่งกระทำโดย กลุ่มบุคคลหรือนิติบุคคลในส่วนของในประเทศไทยและต่างประเทศ
4. เพื่อให้ทราบถึงปัญหาและข้อจำกัดทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการทารุณกรรมสัตว์ซึ่ง กระทำโดยกลุ่มบุคคลหรือนิติบุคคล
5. เพื่อให้ทราบถึงแนวทางที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหาการทารุณกรรมสัตว์ซึ่งกระทำ โดยกลุ่มบุคคลหรือนิติบุคคล